حەکیم کاکەوەیس، نوسەر و روناکبیر:

ئێمە مەزهەبەکانمان لێ بەڵابوو حزبە ئیسلامیەکانیشی هاتەسەر

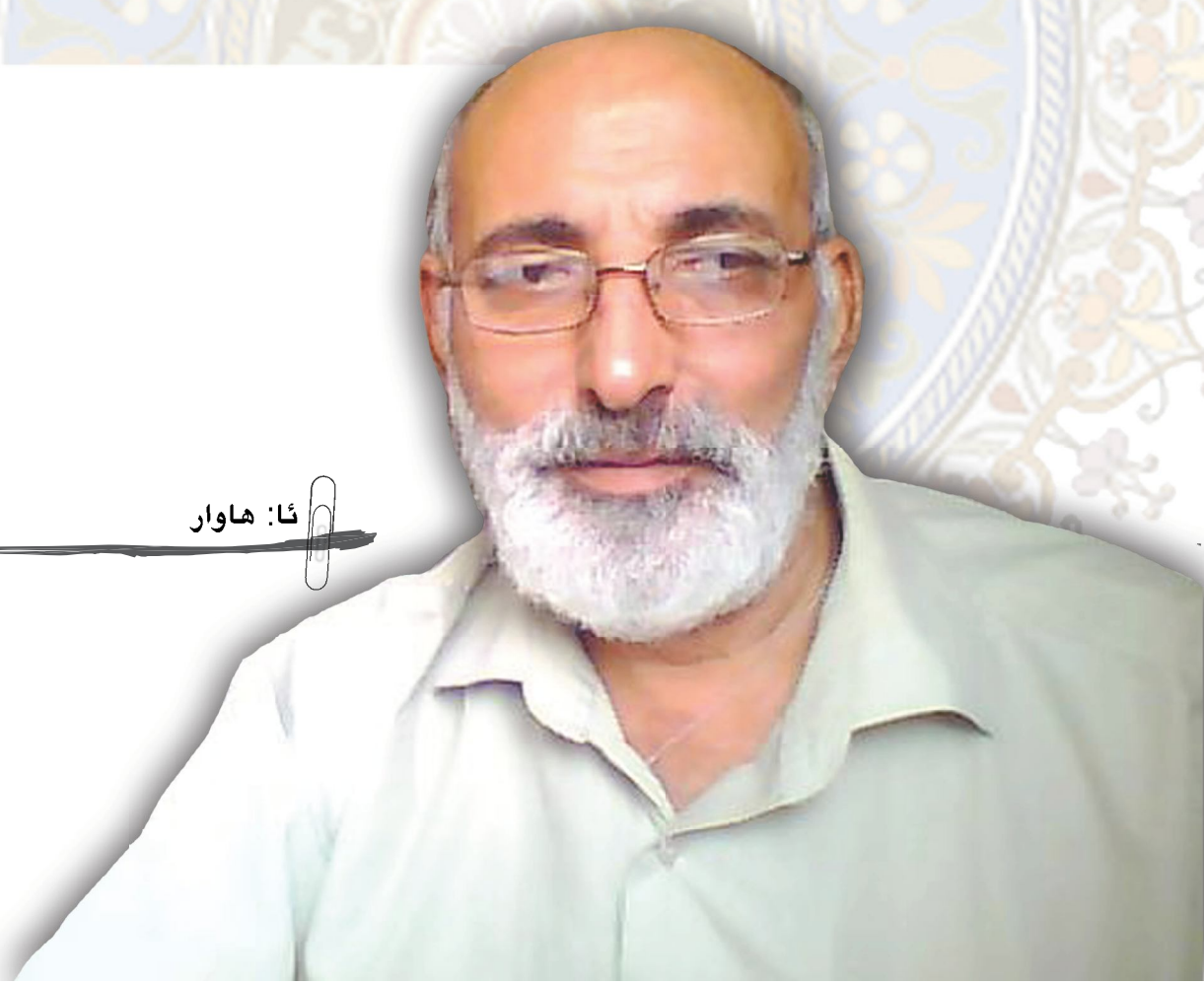

ئا: هاوار

بیوگرافی: «حەکیم عەبدوڵڵا کاکەوەیس» ساڵی ١٩٤٩لــە گوندی حەساری گەورەی نزیک شاری کەرکووک لە دایک بـووە. ساڵی١٩٥٧ کە یەکەم قوتابخانە لە گوندی «دارەمان» (شەش کیلۆمەتر زیاتر لە حەسارەوە دوورە) دەکـرێـتـەوە، خوێندنی سەرەتایی دەست پێ دەکا. قۆناغی ئامادەیی لە کەرکووک تەواو کردووە و ساڵی ١٩٧٣ بەشی بیرکاری لە کۆلێژی زانستی زانکۆی سلێمانی تەواو دەکا. دوای زانکۆ تا کۆتایی شۆڕشی ئەیلوول پێشمەرگە بووە. هاوینی ١٩٧٥ لە بەغدا وەک فەرمانبەر، بەرناموسی کۆمپیوتەر لە وەزارەتی پلاندانان دامەزراە و تا ساڵی ١٩٨٠ بەردەوام بووە. ئەوجا لە زاخۆ کراوەتە سەربازی یەدەگ. دوای ماوەیەک، کە شەڕی عێراق ـ ئێران دەسـت پێ دەکـا، بـەو بـۆنـەوە کە داوای لێ دەکەن ببێتە بەعسی لەوێ هەڵدێ. ساڵی ١٩٨٤ دوای پەتپەتێیەکی زۆر خۆی دەگەیێنێتە وڵاتی سوید و لەوێ دەگیرسێتەوە. لە ساڵی ٢٠٠٠ەوە بە هۆی نەخۆشی دڵـەوە خانەنشین کـراوە. ئێستا لە گوندی حەساری گەورە نیشتەجێیە و ڕۆژانە ژیانی بە خوێندنەوە و نووسین و وەرگێڕان دەباتە سەر. حەکیم کاکەوەیس یەکێک لەو کەسانەیە کە لە مەڕ پێوەندی نێوان ئیسلام و کـورد کۆمەڵێک سەرنجی تایبەتی هەیە. بۆیە لەم دیـدارەدا هەوڵمان داوە لە چوارچێوەی چەند پرسیارێک رای ناوبرا لەمەڕ ئیسلام و کورد، هێزە ئیسلامییەکانی کوردستان و بیری ئیخوان لە کوردستان وەربگرین.

ئایدیا: بەڕێزتان لەمەڕ ئیسلام و کورد و هەندی رای تایبەتان هەیە. بۆ وێنە باسی ئەوە دەکەن کە کورد تەنیا نەتەوەیەکە کە روو راستانە خزمەتی ئیسلامی کردوە و بۆ بەرژەوەندی خۆی سودی لە ئیسلام وەرنەگرتووە. کەچی عارەب ئیسلام بۆ بەرژەوەندی خۆی بە کار دێنێ. شیعە بە هەمان شێوە کەڵکی لێ وەردەگرێ. ئەم روانگەیە بەرهەمی چ جۆرە خوێندنەوە و تێگەیشتنێکە بۆ پێوەندی نێوان کورد و ئیسلام؟

حەکیم کاکەوەیس: خوێندنەوەی مێژوو ئەوەمان پێ دەڵێ. مێژووی خۆمان ئەوە دەڵێ. سەلاحەددینی ئەیوبی کورد بوو و دەیتوانی کارێک بکات ئێستاش کورد حەساوە بوایە، بەڵام نەیکرد. پیاوانی ئاین لەو مەسەلەیەدا بیانووی ئـەوە دەهێننەوە کە ئەو سەردەمە هەستی نەتەوایەتی نەبوو. بەڵام ئەم بیانووە ڕاست نییە و ناڕاستی ئەوەش بەشی ئەوە دەکا گەلەیی لە سەلاحەددین بکەین. هەستی قەومایەتی هەبووە، بەڵام ئەگەر ئێستا ئەو هەستە لە ناو کورددا نەبێ، گەلەیی چی لە سەلاحەددین بکەین؟! ئەگەر ئێستا سەرکردەی کورد هەستی نەتەوایەتی نەبێ سەلاحەددین چۆن هەیبووبێ؟ بەڵام قەومەکانی تر هەستی نەتەوایەتییان بووە. عومەری کـوڕی خەتتاب کە بە دادپـەروەری

بەناوبانگە و پتر لە پێنج سەد ساڵ پێش سەلاحەددین بووە، ئەوپەڕی قەومی بووە. ئەوە کورد بووە کە هەستی نەتەوایەتی نەبووە و ئێستاش، بە داخەوە نییەتی!

هەر ئەوە بەسە بڵێین عومەر ژنە دیلە عارەبە ناموسوڵمانەکانی ئازاد دەکرد و دەیگوت: فیهن عز العرب! بەڵام ژنی ناعارەبی موسوڵمانی ئازاد نەدەکرد. هەر ئەوە بەسە کە حەسەن عەلەوی باسی دەکا و عومەر یەکەم عەشرەتی عارەبی لە بەسرا نیشتجێ کرد و لەوەوە عێراق بوو بە خاکی عارەب. ئەدی ئەبو لوئلوئە قەومی نەبووە کە عومەری لە ئۆڵەی ژنە ئێرانی کوشت؟ نەخێر، ئەوە ئەنیا کورد بوو ئەو هەستەی نەبوو و ئێستاش هەر کوردە ئەو هەستەی نییە دەنا چ نهێنییەک لەوەدایە دوای یەکەم جەنگی جیهانی، چەندین دەوڵەت دروست بوون و خاکی کەس دابەش نەکرا هی کورد نەبێ؟! کورد خۆی هی دابەشکردن بوو دەنا دەبوو ئەوەی ئێستا پێی دەڵێن ئورکیا دابەش کرابا، چونکە قەومێکی دۆڕاوی جەنگ بوون. ئێمە مێژوو دەنووسین و دەخوێنینەوە بەڵام لێکدانەوە و شیکردنەوەی مێژووییمان نییە.

مامۆستا کەمال مەزهەر باسی شێخ مەحموود و حەمەی سلێمان دەکا، بەڵام لەبەر ئەوەی شیکردنەوەی بۆ هەڵوێستی حەمە سلێمان نییە، لێی پاشگەز دەبێنەوە! حەمەی سلێمان، خیانەتی کرد بەڵام کەس نازانێ بۆ چی کردی؟! کێشەی عەشرەتی بوو یا چی؟

ئایدیا: کورد بە چ شێوەیەک دەتوانێ ئیسلام بە قازانجی مافە رەواکانی بە کار بێنێ؟

حەکیم کاکەوەیس: ئیسلام، دەقی هەیە لە سوودی کورددا بێ و ڕێمان بدا داوای مافی ڕەوای خۆمان بکەین. بەڵام کە لایەنە ئیسلامییەکان ئەو دەقانە بەکار ناهێنن، ئیتر من دەستیان لێ دەشۆم و هیوام پێیان نامێنێ. نەک هەر ئەوە، وەک بۆمبێکی چێندراوی سعوودیە لێیان دەڕوانم و دەشزانم سعوودییە کێ دەیبزوێنێ و هاوکاری کێیە. ئێ ئاخر کاک مەلا، کە دەق هەیە پشتم بگرێ، بۆچی لێمی دەشارینەوە؟! ئەم کاک مەلایانە، دەق دەدۆزنەوە بۆ ئەوەی گەنجی کورد بۆ غەزا لە دژی کوردی ڕۆژاوا هان بدەن بەڵام لە ئاستی ئەو دەقانەدا کوێرن کە مافی چارەنووس بە کورد دەدا. بە ڕاستی کارێکیان کردووە جێی گومان بن و هیوادارم ژیانی شێخ مەعشووق خەزنەوی بخوێننەوە تا بزانن موسوڵمانی ڕاست چۆنە.

ئایدیا: بەڕێزتان زۆر جار باسی ئەوە دەکەن کە «مەلاکانی کورد کار بۆ ئەوە دەکەن لە ڕێگەی دینەوە کورد موالی و بچووکی عارەب بێ و بیانووشی بۆ دێننەوە». ئەمە بۆ چی ئەگەڕێتەوە؟

حەکیم کاکەوەیس: لە ڕاستیدا، ئیسلام وەک دینێک بە سەردەمێکی زۆر چارەنووسسازدا نێدەپەڕێ و مەلاکان خستویانەتە بوارێکەوە، مەترسی پاشەکشە و نێکشکانی لە سەر بێ. ئیسلام ئاینێکی نەڵقینییە... مەلا قسە دەکا و خەڵک دەڵێن ئامین. مەلایەکی گەورە و زانای وەک قەرەزاوی، ئەگەر ویژدانی خۆی بفرۆشێ، دەتوانێ ئاینەکە نەفروتونا بکا. فەتوای جیهادی نیکاح و پشتگیری کوردکوژەکانی سووریا وایان کردووە خەڵکێکی زۆر دژی ئیسلام بوەستنەوە... جا نۆ بۆ خۆت هەر بڵێ «خوا دەیپارێزێ». ئەو کارە سووکانەی

جیهادییەکان لە سووریا دژی کورد دەیکەن، ئەنیا ڕۆحی کۆیلە دەسنەمۆ دەکەن.

ئایدیا: دەکرێ بێژین ئیسلامی وەک دینێک بە نیسبەت کوردە ڕۆڵی داگیرکەری گێڕاوە؟

حەکیم کاکەوەیس: نا، بە هیچ جۆرێ ڕۆڵی داگیرکەری نەگێڕاوە بەڵام خۆمان کردوومانەنە کەرەسەی کۆیلایەتی و ژێردەسنەیی خۆمان. من دڵنیام لە سەرەتای هاتنی لەشکری عارەبدا بۆ کوردستان زوڵمی زۆر کراوە و ئەوانەی بە شمشێرەوە بە دیار سەرمانەوە دەوەستان و دەیانقیژاند: اسلم تسلم! خۆیان ئازە لە شەوەزەنگی بنپەرستییەوە هاتوونەتە دەرێ و هیچیان لە ئیسلام نەزانیوە و هێندەی کوردیش خواپەرست نەبوونە... خۆ ئاشکرایە قورئان لە سەردەمی عوسماندا کۆ کرایەوە و کورد لە سەردەمی عومەردا، کە پێش سەردەمی عوسمان بوو، کرا بە موسوڵمان. وانە ئیسلام وەک ئاینێک هێشتا جێگیر نەببوو هاتنە سەرمان و کەوتنە کوشتنی خەڵک و ئاڵانوبڕۆ و ئاڵانکردنی ئافرەتی کورد. کێشەکە لەوەدایە کوردی وابەستە بە ئیسلامەوە نائوانێ بیر لەوە بکاتەوە کە ئەو سەربازانەی هاتنە کوردستان، سەرباز بوون... کاریان کوشتن و بڕین و ئاڵانکردن بوو. کێشە ئەوەیە ئەو سەربازانەیان بە لاوە پیرۆز و پاکژ و بێهەڵەن. ئەوە ئیسلام نییە ئەوەی بە سەر کورددا سەپاندووە، بەڵکە کورد خۆیەتی وای داناوە. عومەری کوڕی خەتاب گەلەیی لە خالیدی کوڕی وەلید دەکا و بە ژنباز و پیاوکوژ ناوی دەبا، بەڵام کورد زانی ئەوە ناکا قسەکانی عومەریش بڵێنەوە!

ئەگەر ئیسلام بە هەق بزانین پێویستە هەقگۆ و ڕاستگۆ بین. هەندێ لە ئیسلامییە کان وای بۆ دەچن کە کورد بە ئارەزووی خۆی بۆتە موسوڵمان. بەڵام بیر لەوە ناکەنەوە عارەب خۆیان بە چ شەڕەشەقێ بوون بە موسەڵمان! بیر لەوە ناکەنە کە موحەمەد، درووودی خوای لێ بێ، چەند شەڕی لە دژی خزمەکانی خۆی کرد تا سەرکەوتنی بە دەست هێنا! چ عەقڵێک قەبووڵ دەکا مامی بنپەرستی پێغەمبەر دژی ئیسلام بێ بەڵام میرێکی کورد کە خوای ناسیوە و ئاگری پێ پیرۆز بووە، لە شاخەکانی کوردستان بە کەیفی خۆی بووبێتە موسوڵمان؟!

ئیسلام، بە باوەڕی من، چەکێکە و لەو گۆڕە کەوتووە و هەر کەسێ پێویستی بێ دەستی دەدانێ. هەموو میللەتان، عارەب و فارس تورک، کە نزیکمانن، دەستیان دایە ئەو چەکە و سوودیان لێ بینی، کەچی کور یا دەستی بۆی نەبردووە، یا بۆ ئەوەی هەڵگرتووە خۆی پێ بکوژێ. با لە بیرمان نەچێ کورد بۆ باوەڕی ئیسلام چۆن بووە و چۆنە، بۆ مارکسیش هەمان شێوە بوو... ئێستاش بۆ نیشە و فیخنە و بڕێخت هەمان شتە. دەبێ دەستی ئەسلیمبوون بەرز بکەینەوە کە باسی خەتەنەکردنی کچ لە قورئاندا نییە، بۆچی لە ئەفریقیاوە، بە سەر سکەی ئیسلامدا خۆمان هێناومانە؟! کێ پێی گوتین ئەوە بکەین؟!

ئایدیا: هەندێ لایەن لە

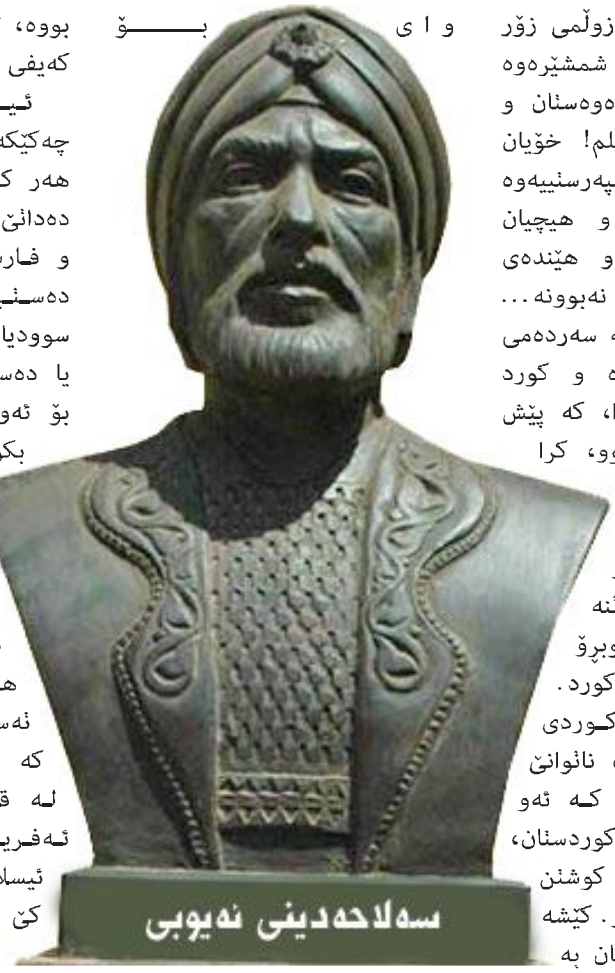

کوردستان باوەڕیان بە حکومەتی ئیسلامی هەیە. واتە تێکەڵ کردنی دین و سیاسەت. ئایا ئەمە مەترسی نییە بۆ سەر داهاتووی کورد؟

حەکیم کاکەوەیس: ئەگەر شێخ مەعشووق خەزنەوییەک هەبێ حوکمی هەموو کوردستان بە ناوی ئیسلامەوە بکا، من ڕازیم چونکە ئەو شەهیدە گەورەیە کوردستانی بوو. بەڵام پیاوی سعوودیە یا ئورکیا یا ئێران نییە، هیچ جیاوازییەکی نییە لەگەڵ کوردێک کە پیاوی ئیسرائیل یا ئەمەریکا بێ یا پیاوی سۆڤیەتی جاران بووبێ. مەسەلەکە ئەوەیە: ئۆ کوردستانیت یان نا؟! دەتەوێ نەتەوەکەت کە پەنجا ملیۆن مرۆڤی زندووە، ئازاد بێ یان نا! جیاوازی لە نێوان کۆمۆنستێک و ئیسلامییەکدا نابینم ئەویان کورد بخانە پەراوێزیی دەوڵەتێکی ئیشتراکییەوە و ئەمیان بیخانە پەراوێزی سوڵتان ئۆردوغانەوە. بەڵام چۆن حیزبێکی مەسیحی مافی سیاسەتکردنی هەیە، ئەگەر کوردی ئیسلامی کوردستانی بێ، مافی کاری سیاسی هەیە. کێشەکە ئیسلامیبوون نییە بەڵکو گرێدانی کوردە بە دەوڵەتێکی وەک سعوودییەوە لە کاتێکدا لە هەموو مێژوودا نەمانبیست سعوودییە یەک هەڵوێستی ئەرێنی بەرانبەر کورد هەبووبێ.

ئایدیا: با لەم بارەوە بینە سەر تەوەرێکی دیکە. لە دوو ـ سێ ساڵی رابردوودا وڵاتانی عەربی تووشی گۆڕانکاری هاتن. لەم رووەشەوە بیری «اخوان المسلمین» بەشێوەیەکی بەرچاو هاتەکایە و دەوری بینی و ئێستاش دەور دەبینێ. ئەم گۆڕانکارییانە چۆن دەبینی؟

کێشەکە ئیسلامیبوون نییە بەڵکو گرێدانی کوردە بە دەوڵەتێکی وەک سعوودییەوە لە کاتێکدا لە هەموو مێژوودا نەمانبیست سعوودییە یەک هەڵوێستی ئەرێنی بەرانبەر کورد هەبووبێ

حەکیم کاکەوەیس: هەموو جیهان لە گۆڕانکاریدایە. ئەمەریکا دەیەوێ جەمسەرێک، بۆ نەفرەتکردن، بەرانبەری هەبێ و ئەوەشی لە ئیسلامی ئوندڕەودا دۆزییەوە و دەکرێ بڵێم، بە هاوکاری سعوودییە، هەر بە خولقاندن خولقاندی. ئەمەریکا نەیارێکی ئابووری بەهێزی لە ڕۆژهەڵاتی باشووری ئاسیاش لێ پەیدا بووە. سەرجەمی گۆی زەوی، دەڵێی لە بەرەژەوندایە بۆ لەدایکبوونی دەوڵەتی نوێ و زندووبوونەوەی قەومی مەیلەومردوو و مردنی قەومی تری تا ئێستا بەهێز و زندوو. ئێستا لە میسر و لە هەموو باکووری ئەفریقیا دیاردەی دژە عارەب، لە قاڵبی قیپتی و ئەمازیغی پەیدا بووە و دیانەوێ عارەبایەتی بگەڕێننەوە نیوەدوورگەی عارەبی. پێم وایە سایکس بیکۆیەکی تر، بە شێوەیەکی تر بەڕێوەیە. ئەمجارەیان دنیا چۆن دابەش دەکرێ؟ دیارە لە بەرژەوەندی ئەمەریکا و ئیسرائیل دەبێ. سیاسەتمەدارێکی ئەمەریکی گوتوویەتی: دەبێ میسرییەکان لە ئیسرائیل بپاڕێنەوە تا بچن حوکمیان بکەن... چۆن کاتی خۆی لە میسر دەرکران، ئێستا دەبێ بگەڕێنەوە!

کاتێ قەززافی ڕووخا، مرۆ ئێگەیشت ئەو میللەتە، هەر پێویستی بە کەسێکی وەک قەززافی دەبێ تا ڕێی پیشان بدا و ئاڕاستەی دیاری بکا. ئەو میللەتە نائوانێ خۆی بە ئاسایی بەڕێوەبەرێ. میسریش بە هەمان شێوە. ڕاستە ئیخوانییەکان زۆرینەی دەنگیان هێنا، بەڵام ئەوەی لە ماوەی ئەو ساڵەدا کردیان کاری کردەیی نەبوو! ئەگەر ئیخوان لە هەموو شوێنێ ئاوها وڵات بە ڕێوە بەرێ، بەڕێوەی نەبا باشترە!

ئایدیا: پێت وایە بیری «اخوان المسلمین» بتوانێ سەردەمێکی نوێ دەست پێ بکا و دەسەڵات لە ناوچەکەدا بگرێتەوە دەستەوە؟

حەکیم کاکەوەیس: باوەڕ

دەکەم قەنارەکە جێی هێشتبن. دۆستی هەرە نزیکی ئیخوان ئورکیایە بەڵام ئاگایان لەوە نییە کورد ببێ بە ئەسحابەش لای ئورک بێکەڵکە! لە هیچ حیزبێکی دینی و نادینیدا ئورک قەبووڵ ناکا کورد لەگەڵیدا یەکسان بێ. کوردی ئیخوانیش لەگەڵیاندا یەکسان نییە. ئەگەر ئیخوانی کورد بتوانن دڵی ئورکیامان بۆ نەرم بکەن، من دەستخۆشییان لێ دەکەم. بەڵام لێشاوی نەوت و دۆلار دڵیان نەرم نەکا بە دوو بیسمیللاش دڵیان نەرم نابێ. ئیخوانی عارەبیش هەر وا... سەیرە! هیچ قەومێک وەک کورد بە هۆی بیروباوەڕەوە دەست لە مافی (هەندێ جار) ناڕەوای خۆشی هەڵناگرێ!! ئەوان دەستبەرداری داگیرکاری و زۆرداری خۆیان نابن کەچی ئێمە ئازادی خۆمان دەکەینە قوربانیان، هەر لەبەر ئەوەی ئیخوانین!

ئایدیا: لە کوردستانیش لایەنگری بیری «اخوان المسلمین» هەیە. ئەم لایەنگریە چۆن دەبینی. پێت وایە لایەنگرانی ئیخوان ئەوەندەی بۆ ئیخوان المسلمین دڵسۆز بن، ئەوەندەش بۆ نەتەوەکەیان دڵسۆز بن؟

حەکیم کاکەوەیس: ئەگەر ئەو دڵسۆزییەی بۆ ئیخوان هەیانە بۆ کورد هەیانبوایە، ئێستا کورد لە بارێکی ئردا دەبوو. ئیسلامی بەرگری لە میللەتی خۆی بکا و کۆمۆنست بەرگری لێ بکا و دیموکرت بیکا، کەوانە کێشەمان نییە. بەڵا هەموو ئەوانە میللەتی خۆیان خستۆتە پەراوێزی

ڕاستە ئیخوانییەکان زۆرینەی دەنگیان هێنا، بەڵام ئەوەی لە ماوەی ئەو ساڵەدا کردیان کاری کردەیی نەبوو! ئەگەر ئیخوان لە هەموو شوێنێ ئاوها وڵات بە ڕێوە بەرێ، بەڕێوەی نەبا باشترە!

بەرژەوەندی میللەتانی ئرەوە و کە لە نێوان خۆیاندا گفتوگۆ دەکەن یا ڕێکەوتن مۆر دەکەن، بە ڕاستی، وەک نوێنەرانی ئورکیا و ئێران و سعوودیە ... دادەنیشن و قسە دەکەن نەک وەک خەمخۆرانی کورد. ئا لەم بارودۆخەدا هەست و بیری نەتەوایەتی لە هەوا پێویستترن بەڵام دیسان لە لایەن حیزبەکانەوە، یا گرنگی پێ نادرێ یا پیلانیشی لێ دەکرێ و وەک ئلیاک قاچاخ دەکرێ!

ئایدیا: ئایا بیری «اخوان المسلمین» لە کوردستان ڕۆڵی داگیرکەر دەبینێ یان نا؟

حەکیم کاکەوەیس: بە داخەوە دەڵێم، ئیخوانی کورد، هەتا ئێستا پیشانیان نەداوە کوردبوون دەخەنە پێشەوە و یەکەم ئەرکیان سەرفرازی کوردە. ئەوان دەیانەوێ ئیمام بن و ئیمامەتی لە بەندیخانەشدا دەکرێ و لە ناو کۆیلەستانیشدا دەکرێ. پێ دەچێ بە لایانەوە گرنگ نەبێ کورد ژێردەستە بێ یا ئازاد... گرنگ ئەوەیە کورد مەئموم و گوێڕایەڵ بێ. خۆ کۆمۆنیستەکانیش هەر ئەوەیان دەویست: گرنگ نەبوو کورد سەرفراز بێ، بەڵکو گرنگ ئەوە بوو ئابعی ئیمامی مۆسکۆ بێ!!

ئیخوانی میسر یا ئورکیا یا هەر شوێنێکی ئر وڵاتی سەربەخۆی خۆیان هەیە و هەرچی دەکەن لە ناو سنووری وڵاتی خۆیاندا ئازادن، بەڵام کورد خاوەنی وڵات نییە تا ئیخوانی ئیداری و بەڕێوەبردنی هەبێ. بەڵام ئەوەش وا ناکا کردەوەی حیزبەکانی ئر لە بیر بکەین.

ئایدیا: لە میسر خۆپێشاندان دەکرێ و محەمەد مورسی لادەبرێ، کەچی لە کوردستان ئیسلامییەکان فرمێسکی تیمساحی بۆ دەرێژن و خۆپێشاندانی بۆ دەکەن و وێنەی مورسی بەرز دەکەنەوە. ئەمە چۆن دەبینی؟

حەکیم کاکەوەیس: ئیسلامییەکان، کاتێ چوار پەنجەیان بەرز دەکردەوە، خورپەیەکم بە دڵدا هات! ئۆ بڵێی مەبەستیان چوار پارچە بێ! بەڵام دەرکەوت ئەوە شتێکی ئرە... ئەوە ڕابیعەی عەدەوییەیە! ئێمە لە کوردستانێکی داگیرکراوەوە چیمان بۆ مورسی پێ دەکرێ تا قورِی بۆ بپێوین؟ مورسی چی بۆ کورد کردووە تا پێمان خۆش بێ لە دەسەڵاتدا بێ؟ خۆ ئورکیا

ئۆردوغانێکی وەک مورسیی هەیە، بەڵام دەستی بە خوێنی کورد سوورە. ئیسلامییەکانی کوردستان ئێستا لەم کاتەدا، ئەوەندەی میسرین کوردستانی نین، ڕێک وەک ئەو کوردە چەپانەی کە ئەوەندەی فەلەستینی بوون کورد نەبوون و هیچیشیان بۆ فەلەستین پێ نەدەکرا. کە مورسییان لابرد، من هەموو خەیاڵم لای ئەو کچە کوردانە بوو کە بەرەنگاری نوسرە دەبوونەوە... بیرم لای دەروازە داخراوەکەی سنوور بوو. ئاوانم دەخواست لایەنە کوردییەکانی ڕۆژاوای کوردستان بۆ ئامانجێکی دیاریکراو پێک بێن. حیزبە ئیسلامییەکانیش بیریان لای مورسیی بوو... کراسەکەی عوسمانیان بیر کەوتەوە و کوردیان لە بیر نەما چی بە سەر دێ. جگە لە هەموو ئەوانە، سەدان ساڵ عوسمانلی بە ناوی ئیسلامەوە حوکمی کرد و ئێمە ژێردەستەیان بووین! چیمان کرد؟! جاروبارێ نەفەرێکی کورد دەبوو بە موفتی دەوڵەتەکە بەڵام فەتوای بۆ قڕکردنی ئێزدییەکان دەدا و بەرانبەر کەنیزە و ژنە ئاڵانکراوەکانی ئەوروپا فززەیان نەدەکرد!

ئایدیا: ئایا لە کوردستان هێزە سیکۆلارەکان بەو شێوەی کە پێویستە توانیویانە کار بۆ لاواز کردنی بیرۆکەی ئیسلامی سیاسی بکەن؟ کەموکۆڕییەکانی ئەو لایەنانە لە بەرەوڕووبوونەوە لەگەڵ ئیسلامی سیاسی دا لە چی دایە؟

حەکیم کاکەوەیس: بە پێچەوانەوە، ئەوان هۆکارن بۆ گەشەکردنی حیزبی ئیسلامی... ئەوان خۆیان چەقی کێشەکانن! ئەگەر حیزبە ئیسلامییەکان پەیوەندی ژێراوژێر یا ئاشکراشیان لەگەڵ داگیرکەراندا هەبێ، هەر بە قەدەر حیزبە سیکۆلارەکان نیانە! گومان دەکرێ لایەنی ئیسلامی هەبێ گەنجی کورد هەڵخڕێنێ و بۆ غەزا بیانێرێنە سووریا. بەڵام عیلمانییەکان چییان کردووە؟! من باسی خەڵکی باشووری کوردستان ناکەم کە بۆ ڕۆژاوایەکان بە خەمن، بەڵکو باسی دەسەڵات دەکەم. ڕەفتاری حیزبە سیکولارەکان وا دەکا خەڵک زیاتر پەنا بۆ ئیسلامییەکان بەرن... ئەو گەندەڵی و ناهەقییەی لە کوردستان دەکرێ، وا دەکا ئەو خەڵکە پەنا بۆ هەموو لایەنێ بەرن بەڵام لەوان ڕزگاریان بێ... نازانم ئەو حیزبانە کەی لەوە ئێدەگەن کە خەڵکی کوردستان لە دەست بەعس پەنای بۆ هەموو شتێک دەبرد؟! بەڵێ، ئێستاش لە دەست زوڵم پەنا بۆ هەموو لایەک دەبا... من لەم قسەیەم مەبەستم ڕووشاندن نییە، بەڵکو مەبەستم ئاگادارکردنەوەیە.

ئایدیا: پێت وانییە کە باشتر وایە ئێمە لە بنەڕەوەتەوە، واتە لە پەروەردەوە کار بۆ لاواز کردنی ئیسلامی سیاسی بکەین. بە واتایەکی دیکە لە ڕێگای سیستمێکی پەروەردەیی سیکۆلاری بەهێزەوە **بەرەوڕووی ئیسلامی سیاسی ببینەوە؟**

حەکیم کاکەوەیس: بە باوەڕی من هەبوونی حیزبی ئیسلامی سیاسی لە کوردستاندا کێشە نییە و نابێ ئێمە بیر لەوە بکەینەوە بەربەست لە بەردەم ئیسلامی سیاسیدا دانێین. باوەڕی دینی بوارێکە و خەڵکێکی زۆر لە خۆ دەگرێ و مافی دەربڕینی بۆچوونی خۆیان هەیە. بۆچی لە ئەوروپا مەسیحی سیاسی هەیە و وڵات بەڕێوە دەبەن و هیچ کێشەیەکیش دروست نەبووە؟ کام حیزبی کوردستان لە حیزبە ئیسلامییەکان کوردستانیتر و نەتەوەییتر و نیشتیمانپەروەرتر؟! ئەی کامەیان ئازادیخوازتر؟ چ کاتێ حیزبی عەلمانی کوردستان ئاڵای سەربەخۆیی بەرز کردۆتەوە و ئیسلامییەکان بەربەست بوونە؟! لە ڕاستیدا، کێشەی من ئەوە نییە بنەما فکرییە ئایدۆلۆژییەکە چییە بەڵکو ئەوەیە لە باسی سەربەخۆیی کوردستاندا چ هەڵوێستێکی هەیە. گرنگ جۆری حیزبە سیاسییەکەیە کە چۆن کار دەکا و ئامانجی چییە. بە لای منەوە حیزبی ئیسلامی کوردستانی، ئەگەر وەکو من و تۆ لە خەمی ئازادی کوردستاندا نەبێ، پێویستە قەدەغە بکرێ! حیزبی کۆمۆنستیش بە هەمان شێوە... ئەگەر بمانەوێ سستەمی دیموکراسی پەیڕەو بکەین، پێویستە مەودای هەموو کەس بدرێ ڕا و بۆچوونی خۆی دەربڕێ. بەڵام حیزبایەتییەک لە بەرژەوەندی لایەنی دەرەکی بێ یا خەمی ئازادی نیشتمانەکەمانی نەبێ، ئەوە دەچێتە خانەی جاسووسی و خیانەتکارییەوە، جا

ئیسلامی بێ یا نائیسلامی و حیزبی وا لە هەر وڵاتێکی دنیادا بێ یاسا سنووری بۆ دادەنـێ و بیانووی بیروباوەڕیش چ دادی نادا. بەڵام لە وڵاتـی ئێمەدا ئـەوەی یاسا دادەنێ خۆی یاساشکێنە و خۆی پێویستی بە ڕاستکردنەوە هەیە.

ئیسلام لە ئێمە غەریب نییە و لە بەرژەوەندی کوردیشدا نییە بەرەیەکی ئری شەڕ بەرەوڕووی دین بکانەوە.. نازانم بۆچی ئیسلام لە زۆر کەس بۆنە بڤە!! ئیسلام ئورکیایەکی بۆ ئورک دروست کرد کە یەک بستی هی خۆیان نەبوو. ئیسلام ئێرانێکی گەورەوگرانی لە ژێردەستەیی عـارەب پاراست و کردی بە خاوەنی وزەی ئەنۆم! ئەی ئیسلام بۆچی لە کورد بووە بەڵا؟! نا باوەڕ ناکەم ئیسلام بیەوێ کورد کۆیلە بێ. ئەوە خۆمانین ئیسلاممان کـردۆتـە کەرەسەی کۆیلایەتی خـۆمـان. چما ئەنیا ئیسلاممان بۆ کۆیلەبوونی خۆمان بەکار هێناوە؟! کۆمۆنیزممان بۆ کۆیلایەتی بەکار نەهێنا؟ ئەنانەت ئـەو حیزبانەش کـە ئێستا لە کوردستاندا دەسەڵاتیان هەیە، یەکەم حیزبن لە مێژووی کورددا کە دانیان بە دەوڵەتی عێراقدا نابێ و خۆیان وەک عێراقی خستبێتە ڕوو!. خۆ ئەوان ئیسلامی نەبوون!

کـورد دەڵـێ: ئەشیرێس ئەشیرێس بێ، بە کلکی کەریش بـێ دەیـرێـسـێ! ئێمەش ئەگەر خۆمان میللەتێکی ئازادیخواز بین، ئیسلامی بین یا کۆمۆنست یا دیموکرات، ناکرێ لە ئامانجی سـەربـەخـۆیـی بێینە خـوارێ.

پیلانێکی یەکجار گەورە لە دژی ئاینی ئیسلام بە گشتی لە ئارادایە و جێبەجێکەرانی ئەو پیلانەش لە ناوخۆی موسوڵماناندا، لە ناو حیزبە ئیسلامییە سیاسییەکان و مزگەوتەکاندایە

خۆ ئیسلام پڕە لە ڕێنمایی بۆ ئازادیمان. کۆمۆنیزمیش پڕە... سۆسیالیزمیش پـڕە... بـەڵام سوودمان لە هیچیان نەدیوە. ئێمە دەبین بە ئیسلامی نەک ئازادیخواز! دەبـیـن بـە کـۆمـۆنـسـت نـەک ئازادیخواز! دەبین بە دیموکرات نەک ئازادیخواز! دەبین و دەبین بە هەموو شتێک ئازادیخواز نەبێ! ئینر ئەم ئایدۆلۆژیا یا ئەوی ئر بڵێ چی؟! جگە لە هەموو ئەوانە، وەک لە جێی ئریشدا گوتوومە، بە چ مەسرەف و هێزێ دەتوانین بـاوەڕی ئیسلامی لە ناو کورددا نەهێڵین؟! ئەوەی بۆ نەهێشتنی ئیسلام لە نـاو کـورددا سەرفی دەکـەیـن، حـەوت جـار بەشی دامەزراندنی دەوڵەتی کوردستان دەکا بە پارچەی پێنجەمیشەوە و ئیسلامیش بنەبڕ نابێ! چۆن لە دەوڵەتە ڕۆژاواییەکان خەڵک هەن خۆیان بۆ کەنیسە ئەرخان کردووە و ڕێزیشیان لـێ دەگـیـرێ، با کوردیش هەبێ خۆی بۆ مزگەوت ئەرخان بکا و ڕێزێشی لێ بگیرێ. بەڵام حیزبە بە ناو عەلمانییەکان کەی باسی سەربەخۆییان کردووە و ئەوان بەربەست بووبن؟! کەی پەیوەندی ئەوان بە ئورکیا و ئێران و بەغداوە لە پەیوەندی حیزبەکانی ئر زیاتر بـووە؟! ئەگەر هەموو خەتاکان بخەینە سەر ئیسلامییەکان، لە ڕاستیدا نەخۆشییەکانی خۆمان نـادۆزیـنـەوە! ئەگەرچی شێخی نەمر هەڵەشی هـەبـووە، بەڵام خۆزگە بە هەموو حیزبە عەلمانی و عیلمانی و ئیسلامییەکان نیوەی ئەو ئازادیخواز دەبوون!

ئایدیا: وەک دوا پرسیار داهاتووی ئیسلامی سیاسی لە کـوردسـتـان و ناوچەکە چۆن دەبینی؟

حەکیم کاکەوەیس: من پێم وایە پیلانێکی یەکجار گەورە لە دژی ئاینی ئیسلام بە گشتی لە ئـارادایـە و جێبەجێکەرانی ئەو پیلانەش لە ناوخۆی موسوڵماناندا، لـە نـاو حـیـزبـە ئیسلامییە سیاسییەکان و مزگەوتەکاندایە، بە ئایبەتی لە ناو سەلەفییەکاندان. فەتوای وەها سەیر و مەترسیدار لەم سەردەمەدا دەدرێ، مرۆ لە خۆڕا دەکەوێتە گومانەوە! ئۆ بڵێی شتی وەها لە ئیسلامدا هەبێ؟! شەڕکردنی گەنجی کورد لە دژی لێقەوماوانی کـوردی ڕۆژاوا لە ئیسلامەتیدا جێی نابینمەوە... ڕاوەستانی ئیسلامییەکان وەک بـەردی ڕەق بەرانبەر هەموو

ئەو گۆڕانکارییانەی لە جیهاندا ڕوودەدەن لە بەرژەوەندی ئیسلامدا نییە. دەزانین ئەمەریکا، لە دوای دانەپینی یەکێتی سۆڤیەت بە دوای نێچیرێکدا دەگەڕا بیخانە سەنگەری بەرانبەر ئا هەم جێی کۆمۆنیزمی بۆ بگرێنەوە و هەم بیانووی دەستێوەردانی بە دەستەوە بدا. ئیسلامییەکانیش، بە ئایبەتی سەلەفی، بە ویستی خۆیان و بە ئانقەست ئەو جێیەیان پڕ کردەوە و بە دڵنیاییەوە لە بەرژەوەندی ئەمەریکادایە. گەنجی خوێنگەرمی موسوڵمان ئاگایان لەو گەمە و لەو قوماره نییە و ساکارانە پێوە دەبن... یەکێ لە واشنگتۆن گەمەیان پێ دەکا و یەکێ لە سعوودییە و قەتەر داش بە داشیان پێ دەکا. ئەمەریکا خۆی هاوکارییان دەکا و خۆشی بە ئیرۆرست ناویان دەبا و هەر لە عێراقدا، چەندین جار خەڵکیان بە ئاوانی ئیرۆرەوە گرت و دوای ماوەیەک ئازادیان کردن... خۆ لەوانە کوردیش هەبوو کە دەستگیر کرا و دوایی ئازاد کرا.

حیزبە ئیسلامییەکان خەریکە کۆمەڵگەی کوردی دەکەنە دوو بەرەوە: بڕێکی خۆیان و ئەوی تر دژی خۆیان... کارەساتیش ئەوەیە خۆیان بە ناوی خواوە قسە دەکەن و دەسەڵاتیان هەبێ دەرەوەی خۆیان بە مورتەد لە قەڵەم دەدەن. بەڵام با جارێ کێشەی ناوخۆیان چارەسەر بکەن ئەوجا بچنە سەروکۆکڵی دەرەوەی خۆیان. کەسێکی ئاینپەروەر، بە داخەوە ناوەکەیم لە بیر نەماوە، لە فەیسبووکدا باسی ئەوە دەکا کۆمەڵێ لە پیاوانی ئاین، دوای بەربانگ چوونەتە مزگەوت بۆ نوێژ، کەچی هەر دەستەیە و بە جیا نوێژی دابەستووە! پیاو نازانێ گوێ لە کام دەستەی ناو ئیسلام بگرێ!! مەزهەبەکانمان لێ بەڵا بوون حیزب و ڕێکخراویشیان هاتە سەر!

باوەڕ دەکەم کۆمەڵگەی کوردی کاردانەوەیەکی خراپی بەرنابەر ئەم شێوازە ئیسلامییە هەبێ. خۆ سەلەفییەکان هەر بە جارێ ناخۆشیان کردووە. خۆیان سەر بە سعوودییەن و سعوودییەش لە سێبەری ئەمەریکادا دەژێ و ماوە. کەچی خەڵکی ناموسوڵمان دەکوژن. خۆ ئەگەر ڕەونێکی ئوندڕەوی مەسیحی بەرانبەر بە موسوڵمان پەیدا بێ، لە ٢٤ سەعاتدا خاکمان دەبێژن!

من دڵنیام کلکی ئەمەریکا و ئیسرائیل لە ناو حیزبە ئیسلامییەکانی ناوچەکەدا، بە ئایبەتی لە ناو سەلەفییەکاندا ئۆز دەکا بەڵام باوەڕ ناکەم گەنجی بێئاگا کە خۆی دەنەقێنێنەوە ئاگای لە گەمەکان بێ. هەر لە کۆنەوە یەک مەلایان بە لای خۆیاندا ڕاکێشابێ، ئیتر حەساونەتەوە و یاری خۆیان بە دڵی خۆیان ئەنجامداوە.

ئایدیا

تەنها بیرکردنەوە
ئازادمان دەکات

ئاشنابوون بە

سپینۆزا

کۆمەڵێک نوسەر

دیالۆگی نێوان
ئالان تۆرین و مەلا بەختیار

ئالان تۆرین،
وەستی ئازاد بێت لە قوتابخانەی
پۆزەتیڤیزمی پاشماوەی
کونت و دورکهایم

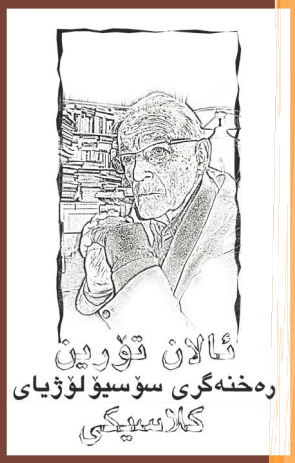

ئالان تۆرین
ڕەخنەگری سۆسیۆلۆژیای
کلاسیکی

فایلی ژمارە

ئالان تۆرین